

УДК 657.1

Чернін О. Я.

Житомирський державний технологічний університет

СУТНІСТЬ ТОВАРІВ: ОБЛІКОВИЙ АСПЕКТ

Розглянуто науково-методичні підходи авторів до визначення сутності поняття «товари», що надало змогу сформулювати власний підхід до розуміння змісту даного терміну як облікової категорії.

Ключові слова: активи, запаси, товари.

Постановка проблеми. У сучасних умовах господарювання важливим фактором ефективної організації діяльності підприємства є раціональне управління процесами надходження та реалізації товарів, що займають вагомую частину в складі активів суб'єкта господарювання. Підвищення конкурентних переваг на ринку залежить від рівня задоволення потреб споживачів, що призводить до створення нових стратегічних підходів до процесу управління товарами. Відповідно прогресивний розвиток економічних відносин зумовлює потребу у додатковому переосмисленні змісту категорії «товари», що забезпечить теоретичне обґрунтування, єдність та системність її розуміння.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Розкриттю змісту поняття «товари» присвячені наукові праці таких зарубіжних та вітчизняних науковців, як Ф. Ф. Бутинця, Ю. А. Василенко, Ю. А. Вериги, В. В. Гливленко, В. Г. Горелкіна, О. В. Карпенко, М. В. Кужельного, В. Кюшера, В. Г. Лінника, В. С. Леня, Г. В. Нашкерської, Д. Р. Росситера, Н. М. Ткаченко, Н. В. Чебанової, Е. С. Хендриксена, Н. В. Хоменко та ін. Однак, слід зауважити, що неоднозначність підходів вчених до трактування терміну «товари» як облікової категорії зумовлює необхідність його детального дослідження.

Метою статті є дослідження підходів авторів щодо трактування сутності поняття «товари», що надасть можливість систематизувати основні науково-методичні підходи до розуміння вищевказаної категорії та виокремити власний підхід до ідентифікації змісту даного терміну для потреб бухгалтерського обліку.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах прискореного суспільного поділу праці та наявності приватної власності об'єктивно виникають і розвиваються товарні відносини як особлива форма економічних зв'язків. Товарні відносини між економічними агентами спеціалізованого виробництва об'єктивно матеріалізуються в продукті виробництва. Відповідно за товарної форми господарювання існує безліч самостійно діючих покупців і продавців кожного продукту і ресурсу [2].

Для здійснення виробничо-господарської діяльності підприємствами різних форм власності та галузей економіки використовуються товарно-виробничі запаси, які є найбільш важливою і значною частиною активів підприємства. Вони займають особливе місце у складі майна та домінуючі позиції у структурі витрат підприємства різних сфер діяльності. Товари є складовою частиною групи матеріальних ресурсів, які формують економічні (виробничі) ресурси суб'єкта господарювання (рис. 1).

Торговельна діяльність не може існувати без наявності товарів, оскільки саме товари є основою їх здійснення. Метою діяльності суб'єктів господарювання є отримання прибутку, що досягається в торговельній діяльності за допомогою операцій з товарами.

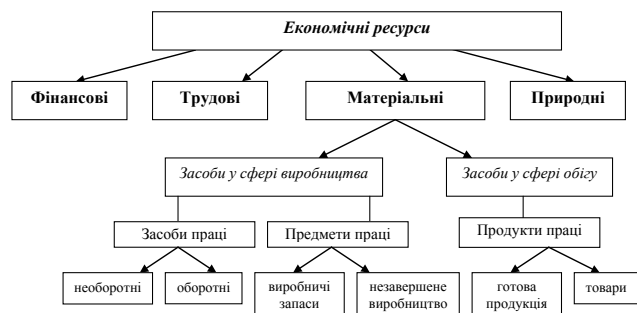

Рис. 1. Місце товарно-виробничих запасів у складі економічних ресурсів [4, с. 115]

На сучасному етапі розвитку суспільно-економічних відносин поняття «товар» – це продукт праці, виготовлений з метою обміну або продажу. Обмін і продаж виступають засобами задоволення тих чи інших потреб суспільства і з'являються разом із суспільним поділом праці економічно відосблених виробників, які спеціалізуються на виробництві різних продуктів. Тому обмін продуктами мав місце в умовах первіснообщинного способу виробництва, поширеніший став в умовах рабовласницького та феодального способів, хоча переважаючим у них було натуральне господарство. Але найбільшого поширення обмін (продаж) набув при капіталізмі, де товарне виробництво стало загальноохоплюючим [5, с. 156].

Розглянемо підходи авторів до трактування змісту поняття «товари», що надасть змогу виокремити основні сутнісні ознаки вищевказаного терміну (табл. 1).

Таблиця 1

Підходи авторів до визначення змісту поняття «товар»

№ з/п	Підхід	Автори
1	Матеріальний виріб, придбаний чи отриманий від юридичних чи фізичних осіб і призначений для продажу	А.М. Азріліян, О.С. Бакаєв, Ю.А. Василенко, Г.А. Вознюк, А.Г. Завгородній, М.С. Пушкар, Б.А. Райзберг, Т.С. Смовженко, В.В. Сопко, Н.В. Ткаченко, Н.В. Чебанова
2	Все те, що може задовольнити певну потребу	О.В. Білий, В.Г. Герасимчук, Й.С. Завадський, Г.Н. Климко, Л.А. Мороз, В.П. Нестеренко, Г.В. Осовська, В.В. Прауде, О.О. Юшкевич
3	Матеріальна або нематеріальна власність, яка призначена для реалізації	Г. Аристронг, Ф.Ф. Бутинець, О.М. Діденко, О.Ф. Іткін, Ф. Котлер, М.М. Руженський, В.Г. Федоренко
4	Продукт праці, що реалізують на ринку, об'єкт купівлі-продажу	А.С. Гальчинський, П.С. Єщенко, А.А. Зайцев, М.А. Мочерний, Ю.Г. Ожегов, Ю.І. Палкін

Таким чином, результати проведеного дослідження науково-методичних підходів до трактування змісту поняття «товари» дозволяють

стверджувати про наявність значної їх кількості. Дана ситуація спричинена існуванням протиріч у змістовному наповненні даної категорії, що призводить до несистемного та неоднозначного її розуміння. Деякі автори розглядають товар з політекономічної точки зору, що є не завжди доцільним при визначенні товару як оборотного активу. Інші дослідники ототожнюють товари та готову продукцію, що є помилковим твердженням з точки зору формування вартості товарів, шляхів їх надходження на підприємство та напрямів використання. Однак, слід зауважити, що більшість авторів дотримуються думки, що товари утримуються на підприємстві з метою їх подальшої реалізації (продажу) для отримання прибутку та задоволення потреб споживачів.

Відповідно, проаналізувавши науково-методичні підходи авторів, нами виокремлено ряд сутнісних ознак поняття «товари» з метою забезпечення формування комплексного розуміння змісту даного терміну (рис. 2).

Категорії «товари» притаманна значна кількість сутнісних ознак, які накопичувались в процесі інформатизації економічних процесів, що призвело до ускладнення розуміння економічного змісту поняття «товари».

Згідно з П(С)БО 9 «Запаси», товарні запаси – це товари у вигляді матеріальних цінностей, що придбані (отримані) та утримуються підприємством з метою подальшого продажу [3]. У зв'язку з цим, поняття «товар» визначається як частина запасів відповідно до норм П(с)БО 9 і Плану рахунків бухгалтерського обліку (рис. 3).

На міжнародному рівні методологічні питання обліку і оцінки запасів (в тому числі і товарів) визначені в МСБО 2 «Запаси» [1]. Під запасами розуміють активи, які призначені для продажу протягом звичайного ділового циклу або для виробничого споживання, або для виробничого споживання з метою виготовлення і реалізації продукції.

У торгових підприємствах активи – товарні запаси. Згідно з МСБО 2 «Запаси» [1] запаси поділяють на такі види: товари для перепродажу, основні та допоміжні матеріали для виробництва, незавершене виробництво та готова продукція. В обліку товари оцінюються за вартістю придбання, яка включає: закупівельну ціну без ПДВ, що відшкодовується; вирахування знижок; додаткові витрати на закупівлю: митні, транспортні витрати, витрати на страхування транспорту тощо.

Відповідно до нормативно-правових документів товари відносяться до запасів та входять до складу окремої групи – товарних запасів, що являють собою матеріальні цінності, які придбані (отримані) та утримуються суб'єктом господарювання з метою подальшого продажу (реалізації). Однак, слід відмітити, що товари можуть виступати також у нематеріальній формі, що свідчить про неповноту визначення досліджуваного терміну на законодавчому рівні.

Таким чином, товар є попередником багатьох економічних категорій ринкової економіки – грошей, капіталу, найманої праці, капіталізму та ін. Су-

часне розуміння товару поширюється на все, що здатне задовольнити різноманітні людські потреби: підприємства, особистості, ідеї, усі види людської діяльності [6]. Дані дослідження дають змогу сформувати наступний підхід до визначення категорії «товари» з облікової точки зору (рис. 4).

Таким чином, відповідно до запропонованого підходу, товари – це активи, які утримуються

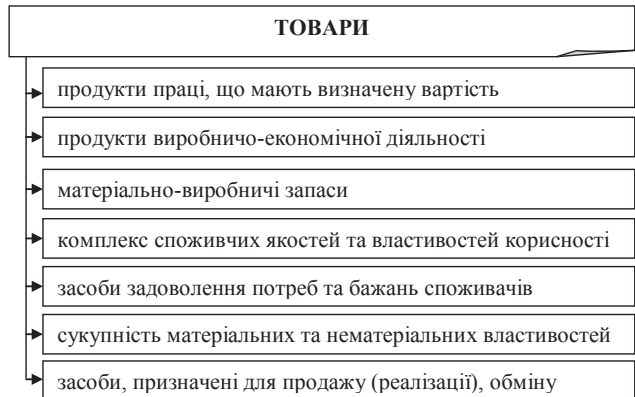

Рис. 2. Виокремлені сутнісні ознаки поняття «товари»

Рис. 3. Зміст товарних запасів відповідно до діючих норм законодавства

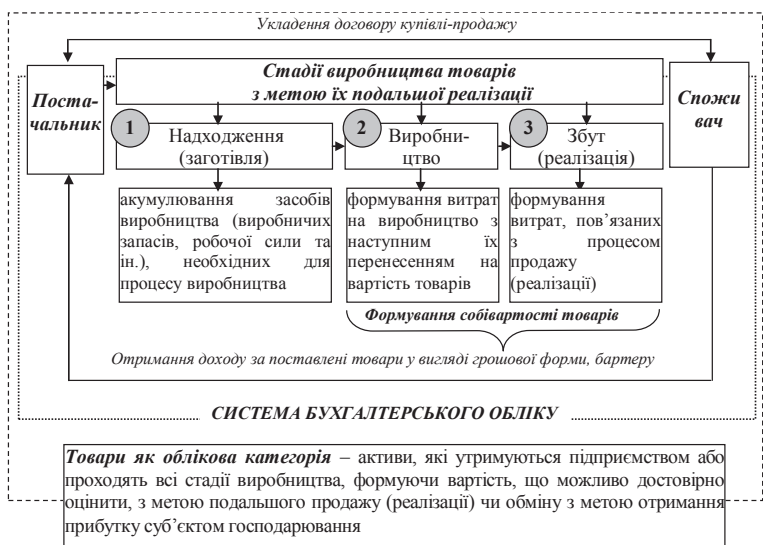

Рис. 4. Запропонований підхід до визначення сутності поняття «товари» як облікової категорії

підприємством або проходять всі стадії виробництва, формуючи вартість, що можливо достовірно оцінити, з метою подальшого продажу (реалізації) чи обміну з метою отримання прибутку суб'єктом господарювання. Відповідно товари підприємством можуть утримуватися з метою подальшого їх перепродажу або пройти всі стадії виробничого процесу. Однак важливою умовою облікового підходу є формування вартості товарів, яку можливо достовірно визначити та оцінити. Кожна стадія процесу виробництва товарів складається з певних господарських операцій, які підлягають обліковому відображенню, забезпечивши цим самим безперервне формування та надання повної, достовірної та своєчасної інформації про надходження та рух товарів управлінському персоналу підприємства.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, необхідно відзначити, що огляд підходів авторів до трактування сутності поняття «товари» забезпечив формування ряду сутнісних ознак даної категорії. У свою чергу, в нормативно-правових документах товари розглядаються в складі товарних запасів, що призводить до неповного та неузгодженого розуміння змісту даного терміну. У зв'язку з цим за результатами дослідження запропоновано підхід до визначення сутності поняття «товари» як облікової категорії, що надасть змогу акумулювати та надавати своєчасну та повну інформацію про систему управління товарами на підприємстві для управлінського персоналу суб'єкта господарювання з метою прийняття альтернативних та оперативних рішень.

Список літератури:

1. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 «Запаси»: офіц. текст [цей Стандарт змінює МСБО 2 «Запаси» (переглянутий в 1993 р.)]. – 2005. – Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/document/92420/%D0%9C%D0%A1%D0%91%D0%9E_.pdf
2. Політична економія: [навч. посібник] / К. Т. Кривенко, В. С. Савчук, О. О. Беляєв та ін. ; за ред. д-ра екон. наук, проф. К. Т. Кривенка. К. : КНЕУ, 2001. – 508 с.
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 20.10.1999 р. № 246 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>.
4. Сопко В. Бухгалтерський облік: навч. посібник / В. Сопко. – [3-тє вид. перероб. і доп.]. – К. : КНЕУ, 2000. – 578 с.
5. Ковальчук Т. Л. Фінансовий словник / Т. Л. Ковальчук. – [2-ге вид.]. – К.: Знання, 2006. – 287 с.
6. Чаплінська А. А. Взаємозв'язок понять «товар» і «товарні запаси» та їхнє місце у системі управління діяльністю торговельного підприємства // http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchetei/2009_2/NV-2009-V2_18.pdf

Чернин А. Я.

Житомирский государственный технологический университет

СУЩНОСТЬ ТОВАРОВ: УЧЕТНЫЙ АСПЕКТ

Резюме

Рассмотрено научно-методические подходы авторов к определению сущности понятия «товары», что позволило сформировать собственный подход к пониманию содержания данного термина как учетной категории.

Ключевые слова: активы, запасы, товары.

Chernin O. J.

Zhytomyr State Technological University

ESSENCE OF GOODS: ACCOUNT APPROACH

Summary

The scientific and methodological approaches of authors to define «goods», enabling to create own approach to understanding this concept as an accounting category

Key words: assets, supplies, goods.